

Tóraadás: visszatérés az Édenkertbe

Már csak néhány nap, és ismét megünnepeľhetjük a Szináj-hegyi kinyilatkoztatást, a Tóra átadását.

Nehéz túlbecsülni ennek az eseménynek a jelentőségét: az Örökkévaló megosztotta velünk tudását, bölcsességét, útmutatását.

A Tóraadás persze „csak” a kezdet volt. A zsidó nép és az Örökkévaló kapcsolatának folyamatos építése és a bölcsesség egyre mélyebb megismerése mindmáig nem fejeződött be.

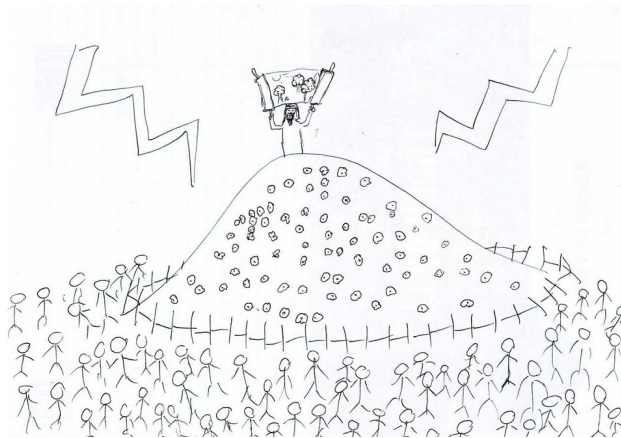
Maga Mózes így beszél később erről a napról:

„Ezeket a szavakat mondta az Örökkévaló egész gyülekezeteknek a hegyen, a tűzből, a felhőből, a sötétségből – nagy hang, ami nem hallgatott el.” (Mózes 5., 5:19)

Azaz: a kinyilatkoztatás nem ért véget. A Szináj hegyen kezdődött, de még mindig tart¹. Számos parancsolatot Mózes később kapott meg, a pusztai vándorlás során, a Találkozás Sátorában (ld. Mózes 2., 25:22).

Néhány napja volt a nagy zsidó filozófus és kabbalista Rámchál² jorcájtja [halálozási évfordulója]. Egy számomra igencsak inspiráló tanítása szerint **a Tóraadás visszaállította az ember édenkerti állapotát.**

Az első ember a bűne által elveszítette azt a tökéletességet, amire tervezve volt. De az Örökkévaló nem mondott le arról, hogy egyszer, sok nemzedékkel később visszanyerje azt. Várt egy jámbor emberre – ez lett később Ábrahám – aki helytáll a próbatételein, és megso-

Farnadi-Jerusáľmi Avija rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az omek szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

1 Hasonlóan, Bölcsseink az tanítják, hogy „mindennap egy hang jön ki a Chorév [Szináj] hegyéről” (Ávot 6:2). Rabbi Simon is úgy tanította, hogy minden későbbi próféta is az eredeti, Szinájon megszólalt hang alapján prófétált (Smot Rábá 28:6).

2 Ijár 26-án, ezen a hétfőn volt a 280. jorcájtja Mose Cháim Luzzato (1707-1746) rabbinak. Bővebben írtunk róla az Omek magazin II. évf. 13. számában, valamint az Orti.hu oldalon (Rámchál – kabbalista, filozófus, a személyiségfejlődés mestere, megjelent: 2023. augusztus 17.).

kasítja utódait. Amikor elérnek egy bizonyos „kritikus tömeget”, akkor megkapják a Tórát, és ezzel lehetővé válik számukra, hogy ismét elérjék az ember eredeti, tökéletes állapotát, ami az Édenkert tökéletességének felel meg (ld. *Derech Hásém 1:3:5, 2:4:2-4*).

A Talmud Bölcsei is írnak erről a témáról. Ők ezt szimbolikusan a „kígyó tisztátalanságának” nevezik, amit az ember az első bűnnél megkapott, és a Tóraadás alkalmával a Teremtő eltávolította azt (ld. *Sábát 146a*).

A múlt héten olvasott hetiszakaszban is találhatunk egy igencsak közvetlen utalást ugyanerre. Amikor a Tóra parancsolatainak betartásáért járó jutalmakról olvasunk, ott egyebek mellett ez szerepel:

„*És járnai fogok közöttetek [hithálácti betocháchem], és leszek nektek Istenetekké, és ti népemmé lesztek*” (Mózes 3., 26:12)

A héber ragozás különleges, ún. *mitpáél* alakja szerepel ebben a mondatban, melyet sokszor visszaható, ill. ismétlődő folyamatoknak szoktak fordítani.

Nem sok másik helyen áll ugyanez a kifejezés a Teremtőre. Ezen a mondaton kívül csupán kettőt találtam. Az első ez³:

„*És meghallották az Örökkévaló Isten hangját, ahogyan a kertben jár [mitháléch bágán]*” (Mózes 1., 3:8.)

Az Édenkert különlegessége nemcsak abban állt, hogy nem kellett dolgozni, és a fák gyümölcsei készen elérhetőek voltak az ember számára.

Ennél is fontosabb volt a közvetlen kapcsolat az Örökkévalóval: mintegy közöttünk járt-kelt. Ez az, amit sokszor úgy fogalmaznak meg Bölcseink, hogy az embereken „nyugtatja” az Isteni Jelenlétet [*sechiná*].

A micvák egyik fontos jutalma tehát az, hogy a Teremtő „köztünk” van. Ez az elmenté a mindennapok „*rejtett arc*” [*heszter pánim*] típusú élményének, amikor az ember elveszve érzi magát a világban: nem érti, hogy mi miért történik vele, félelmet és egyedüllétet érez, még akkor is, ha szíve mélyén hisz a Teremtő Gondviselésében.

Nagy dolog és jutalmat érdemel az, aki az ilyen nehéz időkben is képes megerősíteni a hitét. Ugyanakkor a Tóraadás és a Tóra parancsolatainak betartása által érdemessé válhatunk arra is, hogy valóban érezzük a Teremtő kitapintható Jelenlétét közöttünk.

De vajon elegendő az, hogy betartsuk a micvákat ahhoz, hogy egyik „üzemmódból” a másikba átkerülhessünk?

Tudjuk, hogy sok kiemelkedően jámbor ember él meg jelentős nehézségeket. Ez a vallásos filozófia egyik híres, központi dilemmája, amit a zsidó gondolkodás *cádik verá lo [igaz ember, akinek rossz a sora]* néven ismer.

Az ő számukra a *bitáchon [bizalom]* ereje az, ami képes megváltoztatni a nehéz élethelyzeteket. Ez a mély hit az, ami arra képes, hogy a külső szemlélők szenvedő embert látnak, a belső megtapasztalás azonban ettől gyökeresen eltérő lehet. Sokan arról számolnak be, hogy a Teremtő legnagyobb

3 A második említés a fentebb idézet mondat, a micvák betartásáért járó jutalom. A harmadik pedig Mózes 5., 23:15, ami a „tábor tisztaságát” parancsolja meg, vagyis azt, hogy amikor háborúba megyünk, és az Örökkévaló velünk van, akkor gondoskodjunk arról, hogy eltávolítsuk, eltakarjuk a tisztátalanságot. Ezekből a mondatokból tanuljuk a mindennapi élet azon törvényeit, hogy amikor szent dolgokat mondunk, imádkozunk vagy Tórát tanulunk, akkor azt csak tiszta helyen tegyük (pl. piszkos pelenkák eltávolítása az otthon imádkozók számára). Ld. *Sulchán Áruch OC 74-88*.

közelségét, érzelmi felemelkedést képesek a nehéz időkben megtapasztalni.

A Tórában leírt tökéletes állapot azonban nem az egyénekre, hanem a közösségre vonatkozik. Ahogyan az előző hetiszakaszból idézett mondat, úgy annak a teljes szövegkörnyezete is végig többes számban íródott.

Hasonlóan, a Tóraadás és az azzal járó megtisztulás is a nép egészére vonatkozott. Rámchál fentebb idézett tanítása is kihangsúlyozta, hogy Ábrahám egyedül nem kapta meg a Tórát, bármilyen nagyszerű ember is volt. Az Örökkévaló addig várt, amíg Ábrahám utódai nagy néppé lettek.

Az sem véletlen, hogy a Tóraadás kapcsán Bölcsseink kihangsúlyozzák a nép egységét:

„*És letáborozott Izrael ott, a hegygel szemben.*” (Mózes 2., 19:2)

„*Egy emberként, egy szívvel.*” (Rási)

A Tóraadás egyik fontos célja tehát az volt, hogy alkalmassá váljunk arra, hogy az Örökkévaló közöttünk járhasson, így mi is megtapasztalhatjuk az Ő Jelenlétét. Ehhez azonban egységre van szükség.

Kívánjuk, hogy a közeledő Sávuoat ünnepe alkalmából ismét megtapasztalhatjuk mind az egységet, mind az Örökkévaló Jelenlétét!

KÖZÖSSÉG ÉS IMA

Miért imádkozunk?

Ez talán az egyik leggyakoribb kérdés a zsidó vallásos közösségekben. A Soá utáni Magyarországon különlegesen sokak számára szembetűnő élmény, hogy **a zsinagógák megmaradtak, de hol vannak az emberek?**

Jelentős részük a háború áldozatává vált. Sokan elhagyták az országot. De még így is maradtunk annyian, hogy ha a zsidó lakosság akár csak egy kis töredéke eljönne a rendszeres imákra, egészen másként néznének ki a közösségek.

Az persze kétségtelen, hogy **a héber imát nehéz megtanulni.** Ugyanakkor azt is nap mint nap megtapasztalhatjuk, hogy az emberek igenis hajlandóak megtanulni új nyelvet, ha valós szükségét érzik annak.

Aki héberül megtanul, az nemcsak imádkozni fog tudni, hanem a Tórát és szent szövegeinket is eredeti nyelven értelmezheti, valamint Izrael államának élő nyelvéhez is hoz-

zájut. A világ többi nyelvével ellentétben, aki héberül tanul, az ugyanazért az erőfeszítésért háromszoros eredményben részesülhet!

Mindezzel együtt nem könnyű a válasz a látszólag egyszerű kérdésre: miért is imádkozunk? A legtöbb esetben ha az ember képes saját magának megmagyarázni, hogy ő miért is csinál valamit, akkor másokat is hiteles módon tud meggyőzni erről.

Élénken emlékszem, hogy amikor a Rabbiképző kántori szakán tanultam az imákat az áldott emlékű Klein Ervin főkántornál, a Hegedűs Gyula utcai zsinagógában, a délutáni ima előtt, akkor többször próbáltak ottmarasztalni, „hogy meglegyen a minjen⁴”.

Akkoriban ezt az időbeosztásom elleni inzultusnak és vallásos erőszaknak éltem meg. Sajnos nem tudom pontosan meghatározni, hogy mi változott meg azóta, de mára, hála a Teremtőnek, természetes, hogy reggel és

4 A közösségi imához minimálisan szükséges 10 zsidó férfi.

este a zsinagógában, a közösségi imán van a helyem.

Miért is imádkozunk? Mi az, amit a közösségi ima, ez a jelentős időbeli elkötelezettség adhat a számunkra?

Három dologban segít: rendezni a viszonyunkat 1. a Teremtővel, 2. embertársainkkal, valamint 3. saját magunkkal⁵.

A Teremtővel: hihetünk benne, bízhatunk és reménykedhetünk, és kérhetjük Őt, amikor bajban vagyunk vagy vágyunk valamire. Bölcsseink azonban azt tanácsolják, hogy ne csak alkalmanként forduljunk Hozzá, hanem rendszeresítsük és építsük fel a kapcsolatot, ugyanúgy, ahogyan embertársainkkal teszünk, ha fontosak a számunkra.

Embertársainkkal: a rendszeres, személyes találkozás a közösség tagjaival semmi sem pótolhatja. Különösen igaz ez napjainkban, amikor a digitális eszközök látszólag átveszik az irányítást életünk felett. Sok félreértés, ellenérzés, negativitás feloldható a személyes jelenlét és találkozás erejével.

Saját magunkkal: pusztán az a tény, hogy reggel és este zsinagógába megyünk, határozott és stabil kereteket ad az életünknek. Nem véletlenül tanítják Bölcsseink, hogy ez a rendszeresség természetes módon a várható élettartam meghosszabbításához vezet.

Mindemellett az imák során az ember rendszeresen kap megértést, segítséget, inspirációt az életének vezetéséhez, akár a Teremtőtől, akár más imádkozóktól (természetesen csak az ima utáni beszélgetéseken).

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este:** 18:59 és 20:38 között.

Szombat kimenetele: 21:41.

A *Smá Jisráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 8:45-ig.

A zsinagógában **péntek este** 18:00-tól tanulunk, 18:30-tól imádkozunk.

Hétfő reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Itt a Sávuo! A Bét Jehuda Zsinagógában
kedden este 18:30-tól tanulunk, 19:00-tól imádkozunk.

Gyertyagyújtás **kedd este:** 19:01 és 20:22 között.

Gyertyagyújtás **szerda este (égő lángról!):** 21:44-től.

Ünnep kimenetele: **csütörtök este** 21:45.

**Az Omek magazin legközelebbi száma az ünnep után,
Beháálotechá hetizakaszában jelenik meg.**

*Sábát sálom! Gut sábesz!
Chág száméách! Gut jantev!*

---

⁵ A rabbinikus irodalom nyelvén: *bén ádám lemákom* [ember és Isten között], *bén ádám lechávéro* [ember és embertársa között], *bén ádám leácmo* [ember és saját maga között].